

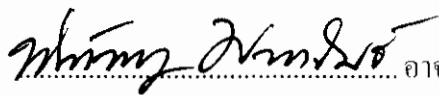
การศึกษาความเชื่อที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวด: กรณีศึกษาวรรณกรรมกลอนสวด
เรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน”

มัชฌิมา วีรศิลป์

ดุยฉินพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาไทยศึกษา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
กรกฎาคม 2557
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

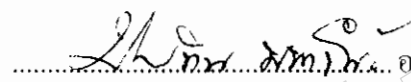
คณะกรรมการควบคุมคุณภาพและคณะกรรมการสอบคุณภาพ ได้พิจารณา
คุณภาพของ มัชฌิมา วีรศิลป์ จบไปแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมคุณภาพ

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทชญา มหาจันทร์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

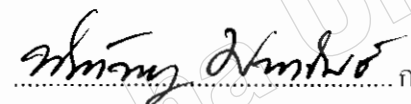
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเทิน มหาจันทร์)

คณะกรรมการสอบคุณภาพ

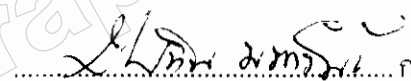
..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ชารี มณีศรี)

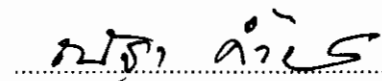
..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทชญา มหาจันทร์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเทิน มหาจันทร์)

..... กรรมการ

(ดร.ณัฐ คำชู)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อนุมัติให้รับคุณภาพฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณาบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

(ดร.บุญรอด บุญเกิด)

วันที่...31...เดือน...พฤษภาคม...พ.ศ..2557..

ประกาศคุณประการ

คุณภินิพนธ์นี้สำเร็จได้เพราะความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทชัย มหาพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาคุณภินิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ประเทิน มหาพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมของคุณภินิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนสละเวลาตรวจแก้ ด้วยความเอาใจใส่และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยอย่างดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการผู้ตรวจสอบวิทยานิพนธ์ คือ รองศาสตราจารย์ ชารี มณีศรี ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และสละเวลาตรวจแก้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ภารดี มหาพันธ์ และคณาจารย์ภาควิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยเกิดความรักและสนใจในเรื่องราวของไทยศึกษา กระทั่งผู้วิจัยประสบความสำเร็จในวันนี้ ทั้งยังคอยให้คำปรึกษาแนะนำและถามไถ่ความก้าวหน้าของคุณภินิพนธ์มาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ธวัช ปุณโณทก และ ดร.ณัฐา คำชู ผู้ให้ความรู้และถ่ายทอดหลักการปริวรรตและชำระต้นฉบับเอกสารโบราณและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าข้อมูลในการทำคุณภินิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ และคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่ปลูกฝังทั้งความรู้และความรัก ในด้านภาษาและวรรณคดีไทย ตั้งแต่แรกเริ่มศึกษาในระดับมหาบัณฑิต จนกระทั่งผู้วิจัยประสบความสำเร็จในวันนี้

ความภูมิใจและความสำเร็จในวันนี้เกิดขึ้นได้เพราะความรัก ความกรุณาของพ่อวิสูตร และแม่สุบาจิภา วีรศิลป์ ลูกขอกราบขอบพระคุณพ่อและแม่ที่เสียสละทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมให้ลูกได้มีโอกาสทางการศึกษามาจนทุกวันนี้ และหากมีคุณูปการใดๆ ที่จะเกิดขึ้นจากความสำเร็จนี้ ผู้วิจัยก็ขอมอบให้คุณยายกยุ ดาปิง และคุณยายเป่ง ชัยพรหม คุณยายที่รักและห่วงใย ผู้วิจัยตลอดมาตั้งแต่เล็กจนโต

ขอขอบคุณ คุณณอรรณย์ โรจนสุวรรณ และครอบครัวโรจนสุวรรณ ที่คอยให้กำลังใจทั้งในเรื่องการทำงานและเรื่องอื่นๆ ตลอดจนเอื้อเฟื้อผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยขอนแก่นซึ่งเป็นต้นสังกัดของผู้วิจัยที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการศึกษาในระดับคุณภินิพนธ์มาตั้งแต่ต้นจนจบมา ณ โอกาสนี้

52810094: สาขาวิชาไทยศึกษา; ปร.ค. (ไทยศึกษา)

คำสำคัญ: พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน / กลอนสวด / ความเชื่อ / วรรณกรรมไทย

มัชนิมา วีรศิลป์: การศึกษาความเชื่อที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวด:

กรณีศึกษาวรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” (THE STUDY OF THAI BELIEFS IN CHANTING POEM “THE LORD BUDDHA ENTERED THE NIRVANA”)

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: นันทชัย มหาจันทร์, Ph.D., 243 หน้า. ปี พ.ศ. 2547

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปริวรรตต้นฉบับวรรณกรรมกลอนสวด เรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” เพื่อเผยแพร่ให้เกิดความสะดวกแก่ผู้สนใจศึกษา ศึกษาคำสอนต่าง ๆ จากวรรณกรรมกลอนสวดประเภทสอนคติธรรมโดยตรง เรื่องพระเจ้าเข้าสู่นิพพาน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดกับความเชื่อในสังคมไทย

ผลการปริวรรตต้นฉบับวรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” พบว่าต้นฉบับกลอนสวดเรื่องพระเจ้าเข้าสู่นิพพานทั้ง 2 ฉบับ มีสำนวนแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ เอกสารลำดับที่ 349 ซึ่งมีสำนวนการเขียน และอักขระวิธี มีลักษณะเป็นวรรณกรรมพื้นบ้าน ที่แสดงลักษณะสภาพวิถีชีวิต และแนวคิดแบบสังคมไทยพื้นบ้านอย่างชัดเจน แตกต่างจากเนื้อหาในเอกสารลำดับที่ 350 ซึ่งมีสำนวนการเขียน และอักขระวิธี ที่เห็นได้ชัดเจนว่า มีเจตนาจะสร้างให้เป็น วรรณกรรมแบบฉบับ ที่แสดงขนบการแต่งหนังสือตามแบบวรรณกรรมราชสำนัก เห็นได้จากเนื้อหาในส่วนของนิพพานสูตร เนื้อหาคำสอน และอักขระวิธี ที่มีการสะกดถ้อยคำอย่างมีระบบมากกว่าเอกสารลำดับที่ 349 อย่างชัดเจน

ผลการศึกษาคำสอนต่าง ๆ จากวรรณกรรมกลอนสวดประเภทสอนคติธรรมโดยตรง เรื่องพระเจ้าเข้าสู่นิพพาน พบว่า วรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ทั้งสองฉบับที่นำมาศึกษามีส่วนช่วยสังคม ในการกำหนดแนวทางความประพฤติ และความเชื่อเกี่ยวกับการปฏิบัติตนให้แก่สังคมไทยอย่างเห็นได้ชัด ในบทบาทที่เป็นวรรณกรรมคำสอน ที่มุ่งสั่งสอนข้อปฏิบัติ และข้อห้ามต่าง ๆ สำหรับบุคคลที่มีหน้าที่แตกต่างกันในสังคมไทยทั้งชายและหญิง ทั้งในบทบาทของบิดา มารดา นุตร สามี ภรรยา อาจารย์ นายจ้าง ลูกจ้าง และผู้สืบศาสนา

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคำสอน ที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดกับความเชื่อในสังคมไทย พบว่า เนื้อหาในส่วนที่เป็นคำสอนโดยตรงของวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” เป็นแนวปฏิบัติของคนในสังคมไทย ที่ยังมีการสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และคำสอนบางส่วนที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” แม้จะยังมีการสืบทอดมาจนถึงยุคปัจจุบัน แต่คนส่วนใหญ่ในสังคมไทยปัจจุบัน ไม่ได้ยึดถืออย่างเคร่งครัดมากนัก

52810094: THAI STUDIES

KEY WORD: THE LORD BUDDHA ENTERED THE NIRVANA / CHANTING POEM

MACHIMA WEERASILP: THE STUDY OF THAI BELIEFS IN CHANTING POEM "THE LORD BUDDHA ENTERED THE NIRVANA."

THESIS ADVISOR: NANCHAYA MAHAKHAN, Ph.D. 243 P. 2014.

The purposes of this thesis is to interpret the 349th and the 350th manuscripts of the Lord Buddha Entered the Nirvana Chanting Poem, in order to provide a simplified, more accessible version of the poems to individuals interested in studying the poem. The thesis is also set to identify the relations between the ethics lessons being taught in the manuscripts and the local beliefs in the Thai society.

The study reveals distinguishing differences between the two manuscripts as follows; the 349th has writing techniques leaning toward local folklore, exhibiting strong emphasis on local ways of life and local social ideology.

On the other hand, the 350th manuscript lends itself toward becoming a model folklore, judging from the use of the royal household storytelling types of idioms, and orthography which illustrates a more refine and systematic wording and spelling approach than that of the 349th manuscript.

During the course of studying the manuscripts, it has been clear that both document, though disguised as series of folklores, had helped shaping the Thai society by providing guidelines in how to and how not to behave as male and female members of the community regardless of their roles in the society; whether they are a father, a mother, a child, a husband, a wife, a teacher, an employer, an employee or a perpetuator of Buddhism.

Further study has also unveiled the relations between the chanting poem and the Thai beliefs, pointing out the teachings in the document have been strictly followed from one generation to the next. However there are parts of these teachings that have been neglected in the modern time.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญของคุษฎีนิพนธ์	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา	7
สมมุติฐานในการศึกษา	8
ขอบเขตของการวิจัย	8
ข้อตกลงเบื้องต้นของการศึกษาวิจัย	9
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าและวิจัย	10
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	12
ประโยชน์ที่ได้รับ	13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
2 วรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” และประเพณีการสวดอ่านของไทย ...	17
ลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมประเภทกลอนสวดและวรรณกรรมกลอนสวดเรื่อง	
“พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน”	17
ประเพณีการสวดอ่านของไทย	23
ประเพณีการสวดอ่านของภาคกลาง	24
ประเพณีการสวดอ่านของภาคเหนือ	27
ประเพณีการสวดอ่านของภาคอีสาน	31
ประเพณีการสวดอ่านของภาคใต้	32
3 ความเชื่อที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน”	36
ฉบับที่ 1	39
สรุปความเชื่อที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง	
“พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ฉบับที่ 1	58

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ฉบับที่ 2	59
สรุปความเชื่อที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง	
“พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ฉบับที่ 2	76
4 ความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง	
“พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ทั้ง 2 ฉบับกับความเชื่อในสังคมไทย	78
ความเชื่อพื้นบ้านเกี่ยวกับหลักปฏิบัติในการใช้ชีวิตประจำวัน ที่ปรากฏใน	
วรรณกรรมประเภทกลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน”	79
ความเชื่อพื้นบ้านเกี่ยวกับเรื่องการครองเรือน ที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภท	
กลอนสวดเรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน”	88
สรุปความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวด	
เรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ทั้ง 2 ฉบับกับความเชื่อในสังคมไทย	94
5 สรุปความเชื่อที่ปรากฏในวรรณกรรม ประเภทกลอนสวด: กรณีศึกษาวรรณกรรม	
กลอนสวด เรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน”	97
สรุปผลการศึกษาเรียงตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และข้อที่ 3	97
สรุปผลการศึกษาวรรณกรรมกลอนสวดเรื่องพระเจ้าเข้าสู่นิพพาน ฉบับที่ 1.....	98
สรุปผลการศึกษาวรรณกรรมกลอนสวดเรื่องพระเจ้าเข้าสู่นิพพาน ฉบับที่ 2.....	99
สรุปความสัมพันธ์ระหว่างคำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมประเภทกลอนสวด	
เรื่อง “พระเจ้าเข้าสู่นิพพาน” ทั้ง 2 ฉบับกับความเชื่อในสังคมไทย	100
สรุปประโยชน์ที่ได้รับในการศึกษา	102
บรรณานุกรม	103
ภาคผนวก	107
ภาคผนวก ก	108
ภาคผนวก ข	174
ภาคผนวก ค.....	195
ประวัติย่อของผู้วิจัย	243